

Det synes å være en populær tanke — —

Malenkovs humane politikk — fredsforstyrereren Sir Winston

Den nye humane politikk under Malenkov kom for en dag 17. juni i år under arbeideruroighetene i Øst-Tyskland da et par tusen mennesker ble drept eller såret. Dette fremgår av en rapport til den sovjetrussiske høykommissær i Øst-Tyskland fra statssikkerhetsminister Zaisser, som forresten nå er løst fra sitt embete.

Rapporten viser:

1. Demonstranter	Døde	Sårete
	267	1071
2. Folk tilhørende «Regjerings-sikkerhetstjenesten», regjerings- og partifunksjonærer	116	645
3. Skutt ved standrett:		
52 Folkepolitikere		
This. 141		
4. Skutte «provokatorer»	14	
5. Drept under unntagelsestilstanden i Øst-sonen	21	
This. 569		1744

Flesteparten av de 52 folkepolitikere hadde nektet å skyte på demonstrantene.

Men intet er så galt at det ikke er godt for noe. De russiske pansere som skjøt ned ubevæpnede tyske arbeidere har sikkert gjort en god innsats for en tilnærming mellom Tyskland og USA. — En tilnærming som er en hovedbetingelse for at Vesten skal kunne bestå. Alt for lenge har USA forsøkt å skaffe seg militær hjelp fra det rotete Italia og det ennå mer rotete Frankrike hvor hvert fjerde menneske er kommunist og som er kommet slik på knærne at det ikke engang klarer en kolonikrig på egen hånd. Vest-Tyskland alene er sikkert en langt bedre militær hjelp for USA enn Frankrike og Italia sammenlagt. — Og det er nok John Foster Dulles fullt klar over.

I Eisenhower og hans utenriksminister har Vesten fått en ledelse som følger prinsip-

pet rette linjer og skarpe kanter. Det er ingen rundhet der i gården. Derfor er USA heller ikke populær i Storbritannia hvis leder, den iherdige krigshisser Winston Churchill, nu i sine siste timer vil søke å skaffe seg ry som fredsstifter og derfor går inn for kompromiss med Moskva. —

Kompromiss med Malenkov, Røde Kina inn i FN og Chang Kai-Shek ut. Opprustning av det kommunistiske Frankrike og de Italia og fortsatt sjikane av Tyskland.

Dette synes å være en populær tanke i England i dag. — Landet som trakk Norge inn i krigen i 1940. * * *

12 000 TYSKERE

legion i Indokina, forteller generalsekretæren for den antikommunistiske indokinesiske nasjonalkomite for fred og frihet, professor Jean Barré til pressen i München. Tyskerne utgjør mellom 50 og 60 pct. av fremmedlegionens medlemmer. Til det er de altså gode nok.

Politisk nydanning i Danmark

Tidl. statsminister Knud Kristensen fremlegger arbeidsprogram for valget

Ved høstens valg i Danmark opptrer det et nytt parti under navn «De uavhengige». Det er tidligere statsminister Knud Kristensen som står i spissen for denne nydannelse som nettopp har sendt ut sitt arbeidsprogram. Man regner med at han minst kommer til å ta 300 000 stemmer fra de liberale partiene og fra de gamle sosialdemokratiske kretsene. Han selv lar seg sannsynligvis stille som kandidat for Ringkøbing Amt, hvor han er temmelig sikker på å bli valgt.

I formålsparagrafene for det nye partiet heter det at hensikten er å samle så man-

Er vi et fritt folk?

En av landets beste idrettsmenn, løperen Bjørn Bogerud, var av idrettsforbundet utsett til å forsvare Norges farger ved landskampen i friidrett i Budapest den 22. august.

Men han måtte meddele Fri-idrettsforbundet at han ikke kunne reise.

Grunnen var at Bogerud skal studere ved et universitet i USA. For å komme til USA må han ha visum. Og det er det ikke hvem som helst som får. Den amerikanske ambassaden i Oslo meddelte idrettsmannen at visumet ville bli trukket tilbake i tilfelle han avla besøk bak jernteppet. Og en ung mann som Bogerud kan ikke sette sin fremtid på spill, selvsagt ikke. Han måtte derfor si nei takk.

Samtidig er det pussig å lese i avisene at «IOC»-presidenten Avery Brundage er reist fra Chicago for å overvære innvielsen av den nye «Folkestadion» i Budapest den 22. august.

Får han komme tilbake til USA?

Han som Quousque tapte tandem?

Fritt etter «Time» 10. aug. 1953:

Robert Taft som ble slått i kampen om presidentverdiget i USA fryktet at Amerikas innblanding i verdenskrig nr 2, ville lede til statens herredømme over individet og så heller ingen nasjonal nødvendighet for USA til å tre inn i krigen.

Han var motstander av hjelp til Russland etter at Sovjet—Tyskland pakten var brutt og tyskerne marsjerte inn i Russland. «Kommunismens seir i verden vil være farligere for USA enn fascismens seir,» sa han den gang. Han tvilte på verdien av FN, begrenset som de var av vetoet. Planen var basert på «fred og sikkerhet» og ikke på «lov og rettferdighet.» Han inntok

han fordømte Nürnbergdømmene som «krenket det fundamentale prinsip i amerikansk lov, at en mann ikke kan dømmes under en ex post facto-lov.» (Tilbakevirkende). I disse lover har vi akseptert den russiske idé at hensikten med dommer er fremme av

Forts. s. 8

I anledning av feiden mellom komponisten Geirr Tveit og Komponistforeningens styre offentliggjorde Tveits advokat under komponistens fravær i utlandet en redegjørelse i Dagbladet. Her citerer advokaten også et tidligere ikke offentliggjort brev som høyesterettsdommer Erik Solem skrev til Utenriksdepartementet 6. februar 1947. Foranledningen var en henvendelse fra Tveit som var utsatt for forfølgelser i sitt arbeid for å skaffe seg det nødvendige til livets opphold ved konserter i utlandet — altså noe i likhet med den systematiske hets som av «gode» nordmenn ble satt i gang overfor Kirsten Flagstad.

I dette ytterst viktige og interessante brev skriver Solem bl. a.:

«— Meningen med oppgjøret etter okkupasjonen er vel anerkjent den, at når en sak er avgjort, så skal den dermed være ferdig og vedkommende skal ikke ustanselig forfølges og hindres i sitt erhverv.»

Som man ser, avgir Solem her en rent generell uttalelse om hvis klarhet det ikke kan herske to meninger. En annen sak er det, at det i en virkelig rettsstat er en selvfølge, som ikke behøver å understrekes, at når domstolene har talt og eventuell straff er sonet, er dermed saken opp- og avgjort, slik at ikke private personer eller foreninger kan komme og diktere private tilleggsstraffer — utenom rettsvesenet — i form av livsvarig ervervsboikott eller annen personlig forfølgelse.

Når Solem som var en av oppgjørets hovedmenn og formann i Justisdepartementets spesialnemnd finner å burde fastslå dette, må man jo gå ut fra at også de øvrige medlemmer av nemnda og departementet var av samme mening. Men hvorledes kan da myndighetene år etter år rolig se på at private foreninger opprettholder beslutninger som utelukker en rekke

Forts. s. 8

8. Der nedsettes et sagkyndigt, upolitisk og uafhængigt Udvalg med følgende to Opgaver:

A. At undersøge og bedømme det af den parlamentariske Kommiss-

sion tilvejebragte Materiale, eventuelt selv fremskaffe yderligere Oplysninger og gøre Indstilling til Folketinget om, hvorvidt der er grundlag for at gøre Ansvar gældende overfor nogen i Forbindelse med det saaledes tilvejebragte Materiale.

B. At gøre Indstilling til Folketinget om, hvorvidt det er ønskeligt og praktisk muligt at foretage en Revision af Retsopgøret efter besættelsen i H. t. Straffelovstillet af 31-5. 45 med senere Ændringer m. m.

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør:
Finn Brun Knudsen.
Telefon 55 76 56. Postboks 1407.

Vel møtt!

Allerede noen få måneder etter at de forferdende politiske dommer begynte å hagle ned over NS-folkenes hoder, var det en del helhjertede menn som tok fatt på den vanskelige oppgave å samle de spredte krefter utenfor piggråden til vern om menneskerettighetene.

Men folk flest var skremt og lammet, og arbeidet fikk mest uttrykk i form av artikler og bøker som skritt for skritt klargjorde rettskrenkelsene, forfølgelsen av annerledes tenkende, kort sagt den politiske hevn.

Først i 1949 var det kommet så langt at man kunne gå i gang med en organisering av hele arbeidet og den 14. oktober 1949 ble «Forbundet for Sosial oppreisning» stiftet på et møte i Oslo, Til stede var det representanter fra alle kanter av landet.

Arbeidet begynte. Et år etter fikk man eget kontor og organisasjonen begynte å få fast form. Meget arbeid er utført i disse årene, men det står en masse igjen før målene er nådd. Men det går fremover.

Når nå Forbundet for Sosial Oppreisning har sitt årsmøte den 11. september ønsker vi tillykke med de tiltak som er gjort hittil og vi maner til enighet innad og slagkraft utad. Vi vet at vi vil seire. Det er ingen som vil ha forræderstemplet sittende på seg når en ved seg selv vet at en ikke var forræder, men gikk inn for et syn som reddet land og folk for fryktelige lidelser.

Vi ønsker: Vel møtt!

DER SOM HER

Det er fremdeles ingen «ro om rettsoppgjøret» i Danmark heller. Urettferdigheten lar seg ikke tie ihjel. Vi finner således i selveste motstandsbevegelsens blad «Information» følgende innlegg:

Forleden meddelte Aviserne, at en Mand havde udført Arbejde for Tyskerne for 300 000 kr., og at Landsretten havde takseret dette til 30 Dagers Fængsel og 40 000 Kr. konfiskeret, mens Højesteret nu har frifundet ham.

Efter at der i sin Tid var ud-

sendt ministerielt Cirkulære om at behandle Tyskerne som andre Kunder, udførte jeg Arbejde for disse for 500 Kr., og efter Besættelsen var jeg berøvet min Frihed i 200 Dage uden Retskendelse. Jeg kan ikke faa at vide, hvorfor og med hvilken Ret dette er sket, og jeg kan ikke faa det frem til Domstolenes Paadømmelse.

Alles Ret til at faa deres Ret, Dette gælder aabenbart ikke for Danmark.

S. A. Nielsen,
Installatør, Vejle.

DE TYSKE VAREMERKER ble etter Tysklands nederlag konfiskert sammen med tyske patenter. Det gjalt jo å utarme landet på alle måter. De allierte har nå bestemt seg for at de omlag 5 000 varemerker skal tilbakegis til eiermennene etter at det har vært forhandlet om dette i et par år. I Danmark fortelles det, at handelsdepartementet i sin tid solgte de tyske farmaceutiske varmerker til Sunhedsstyrelsen for 232 000 kroner, og nå må kjøpe dem tilbake for å oppfylle kravet om tilbakelevering.

NORDPOLFAREREN NOBILE har forlatt kommunistpartiet, fortelles det i Rom. — Umberto Nobile er nå 69 år gammel. Han ble verdensberømt da han sammen med Roald Amundsen og amerikaneren Lincoln Ellsworth floy over Nordpolen fra Spitsbergen til Alaska i 1926. To år senere dro han ut igjen med luftskipet «Italia» som styrtet ned og trakk så mange tragedier etter seg. Nobile, som var offiser, forlot den italienske hær i

1933 og reiste til Russland for å ofre seg for tekniske studier. Han var motstander av Mussolini og kom hjem igjen først da denne var styrtet og var da kommunist. Nå er altså dette slutt.

TORTUR I TUNIS.

Den internasjonale kommisjon mot konsentrasjonsleirer har konstatert at politiet og gendarmeriet i Tunis har gjort seg skyldig i maktmisbruk og tortur for å tvinge tilståelser ut av fangene og har foretatt ulovlige arrestasjoner.

BUCHENWALD IGJEN.

I nærheten av Buchenwald konsentrasjonsleir, som ligger ved Weimar i ostsonen, har lekende barn oppdaget en massegrav med likene av 6—700 menn, kvinner og barn. De fleste av likene viste knuste hjerneskaller eller nakkeskudd. Flykninger som forteller dette i Berlin, sier at det denne gang er tale om fanger fra etterkrigstiden, altså ikke ofre for nazismen, men for kommunismen. Det er tidligere påtruffet liknende massegraver.

Ifølge »Deutsche Soldatenzeitung» ble det ved en modenhetsprøve i Vest-Tyskland gitt følgende oppgave: «Hvilke krav stiller De til et menneske som slår inn på den politiske løpebane?»

Kulturministeriet i Stuttgart ga førstepremien til en kandidat som bl. a. hadde skrevet dette i sin besvarelse:

«En politiker er en mann hinsides godt og ondt. For ham fins der hverken moral eller umoral.

Ærlighet? Det vil gis situasjoner da han må lyve.

Ubestikkelighet? Det vil gis situasjoner da en annen sier: gi meg det, så får du det, — selv om dette er uriktig.»

Politikeryrket synes med andre ord ikke å være noen passende beskjeftigelse for de rene av hjertet. — Prester og biskoper f. eks. —

3 dager!

På Bjørkelangen, i «norsk somaliland» som en «løssloppen» skrev en gang, sitter fremdeles 44 menn.

44 mann! Karer hvis store synd besto i å gjøre sitt beste for folk og land i de trange år. Karer, hvorav mange sloss for Norge i 1940 og senere mot vestens fiende nr. 1. i både 1—2—3 og 4 år, mens den deserterte regjering «kjempet» i London.

I 8½ år har nå våre venner sittet inne! Du har vel ikke glemt dem? I alle disse år har de håpet og håpet, men fergjeves. — Og nervene er blit slitte. — Livet går fra dem.

Er det noen morder som i dette århundre har sonet så lenge som 8½ år?

*

Det har nå i lengre tid vært slutt på den regelmessige løslatelse av Bjørkelangenkarene, og det er nå gått opp for de høye rette vedkommende at noe må gjøres for å hindre nervesammenbrudd. Det er derfor blitt truffet den «humane» avgjørelse at de som er dårligst, skal få 3 dagers parrisjon til å komme seg på 3 dager!

Det er lett å forstå at de er stortenkte, de menn som i dag skalter og valter med liv og gods i dette vårt kjære, lille land. —

Ytringsfrihet

I den ytringsfriheten vi påberoper oss i vårt land er en heller medtatt og skranten ytringsfrihet. Den er allerede mer begrenset enn vi for noen år siden kunne drømme om at den ville bli på denne siden av 1945. Mange nok er de i dag, som virkelig gir avkall på sin rett til offentlig å gi uttrykk for sine meninger, eller som lager seg kunstige meninger, av hensyn til levebrødet og den sosiale bekvemmelighet.

(Forfatterinnen Torborg Nedreaas i Dagbladet 20. juni 1953.)

Farisæerne og vi «toldere»

I «Morgenbladet»s søndagspreken 15. august skriver rektor Arne Fjellberg bl. a.:

«Fariseeren som sto for seg selv kunne fastslå at han på en rekke punkter var bedre enn andre. Det gjalt ærlighet, retferdighet og sedelighet. Og dessuten gjalt det nasjonal holdning. — —»

Etter derpå å ha anstillet en del betraktninger over einnet selvrettferdighet, konkluderer rektor Fjellberg med å si at «selvrettferdigheten er nemlig ikke sann!»

Nei, vi «toldere» mener også det. Vel fører vi en kamp for oppreisning, men denne kampen har ingen ting med selvrettferdigheten å gjøre — i et hvert fall ikke når det gjelder oss selv. Det eneste vi på vår side ber om — ja, både ber og krever — er at våre norske fariseere oppgir sin personlige forgyllingsvirksomhet og tar avstand fra en usann selvrettferdighet som har gitt seg så skamløse utslag gjennom de siste 13 årene. Skift ut den selvlagede sminken og gå inn for det faktiske og for det som er rett! Noe annet ønsker vi ikke.

Viser en saklig granskning av det som virkelig har foregått, at vi «toldere» har gjort ting som kan bebreides oss, — vel, så er vi også beredt til å erkjenne. Men vi bøyer ikke nakken for beskyldninger som bunner i en oppkonstruert folkehets, i løgn, forvrengninger og fortelser. Vi fornedrer oss ikke selv i det selvrettferdige håp at vi nett-

Hvor lenge!

av Pus i Kroken.

«A mange åra trur du vi ska dras med dettane arbeiderpartistyret? Nå syns jeg pina dø vi har hat dem lenge nok!»

Han var høyremann, denne kroppen, ellers itte noe å si på'n.

«Tja, — tja, — jeg veit itte riktig, svarte jeg og pussa litt på bartene. Men ska vi si til — til 59?»

«59, — sa'n. Har vi valg da?»

«Ah nei, det trur jeg itte. Men jeg leser litt her i Kroken forstår du, alt mulig: historie og detektiv, bibel og sex. — Men det var nå historie...»

«Ja jeg veit du leser,» sa'n og kasta et blikk burtetter potitakern min der en skog av svær meldestokk sto og frodde seg.

«Det gikk 11 år fra Napoleon syntet kva slag kar han var ved å «henrette» den helt uskyldige heretugen av Enghien i 1804 og til han møtte sitt Waterloo i 1815, og det gikk 11 år fra Hitler lot «henrette» alle Rohm-kara i 1934 og til han gjorde selvmord i rikskansliet i 1945, og fra arbeiderpartiet lot «henrette» professor Ragnar Skauke på Akershus i 1948 er det 11 år til 1959, — derfor så kunde jeg tenke meg en forandring det året. Men det blir nok itte noe høyrestyre som tar over.»

«Fra det ene til det andre, sa'n. A gjør du med all meldestokken din?» Han sendte et hånlig blikk burtetter rennene. Jeg svarte itte. Men da han snudde seg mot meg igjen kunde jeg se på'n at han syns jeg la vel mye på øra og at øya mine var blitt smalere enn han likte det.

«Eter'n, sa jeg. Eter gras og varstet stiggveir,» svarte

Pus i Kroken.

Staten er ikke annet enn muren om menneskets hage, dets blomster og frukter.

*

(Hölderlin i «Hyperion»)

«Intet er mer uforenlig med religionen enn å tvistes om den.»

(Benjamin Whichote.)

A betrakte situasjonen og da særlig sin egen situasjon fra motstanderens synsvinkel er den beste måte å trenge inn i hans hemmeligheter på.

Liddell Hart.

Arbeiderklassen innregistrerer Q. og hans sleng i sitt forbryteralbum sammen med (Mussolini o.s.v.) Dødsdommen over disse er avsagt på Komintern VII verdenskongress.

«Det står tilbake å eksekvere dommen.» skriver Frithjof Andersen i «Arbeideren» forleden.

«RAGNAROK» side 205, hefte 8., oktober 1935.

opp der igjennom skulle bli opphøyd.

Gjorde vi det, sviktet vi et grunnleggende prinsipp i alt samliv mellom mennesker.

H. N. H.

Hr. redaktør!

Jeg lider ikke (nu) av engelsksyke, men kan dog ikke være enig i Deres omvendelse av Terje Vigen i nr. 27. Frasset den skitne måte hvorpå han blir krigsfange var han dog dette. Og det forekommer meg, at krigsfanger i dag ca 150 år lenger fram i humanitetens tidsalder ingenlunde kan regne med bedre vilkår. Og det forekommer meg, at fangeoppholdet ombord i skip apsolutt ikke behøve å arte seg verre enn i en fangeleir på landjorden. For såvidt kan vist britene ta det med stor ro, om noen rusker opp i forholdene den gang.

D.

«Terroristene» i Kenya

Gjennom norsk rikskringkasting får vi høre om de fryktelige og fanatiske mau-mau-folkene som myrder og terroriserer «europere» og dessuten utro egne folk da. Det sies ikke at det omtrent utelukkende er de engelske herrer i landet men «europere» som etterstrebtes. Vi forstår hensikten, det er ikke heldig at vi får rede på at britene snart er engasjert i kamp med innfødt befolkning i alle sine kolonier, folk som vil ha frihet og selvstyre, være herre i eget hus og land. Det er be-

DEFINISJONEN.

Hva er en dame? Dette spørsmål stilles ikke så ofte som: Hva er en gentleman. Men her kommer en definisjon: En dame er en kvinne, som gjør det lett for en mann å være en gentleman.

Sann frihet er å dele alle lenker som våre brødre bærer og med hånd og hjerte virke for andres frihet.

(James Russel Lowell)

dre at vi tror at mau-mau ikke har mer imot engelskmenn enn andre europeere. Etter betegnelsen «terroristene» om mau-mau, skulle en helst forestille seg at en bande mau-mau-folk hadde gjort seg til herrer i et europeisk land og terroriserte befolkningen. Forholdet er imidlertid stikk motsatt. Det er engelskmenne som har gjort seg til herrer i Kenya, og nå bruker moderne våpen mot de innfødte, henger, skyter og herjer og brenner så det er en gru å høre. Frihetskampen skal druknes i blod — etter gammel oppskrift.

Kenyaland er et stort og rikt land. Meget større enn Norge. Produktene er mais, ris, bomull, sukker, kokosnøtter, kaffe m.m. Koloniens eksport i 1929 utgjorde ca 560 millioner kg. Og når en tenker på de lave priser på varene som produsentene fikk, forstår vi at det er om å gjøre å kvele frihetskampen

med vold og makt. Oppsatsighet og desperate tiltak for å vinne full frihet og uavhengighet må slås ned. Men i presse og kringkasting må det hete «terroristene i Kenya» — om de innfødte! Det er formodentlig slik at «britene» har fått en av Vårherre bestemt og eldgammel rett til å herske over svartinger og andre, og tjene seg rike på dem. India var en gang verdens rikeste land. Nå det fattigste, utsuget og underutviklet. Dette er resultatet av det selvroste kolonistyre. — Nå skal Norge tre støttende til, da måtta. Men hvem skulle vel være nærmere forpliktet her enn de som gjennom flere århundrer har pint milliardene ut av det indiske folk?

Jeg tror vi skal se med en viss optimisme på de sterke frigjøringsbevegelsene rundt om i verden blant undertrykte, underutviklede folk. De gir håp om at rettferdighet og selvfølghet skal seire over makt og umettelig profittbegjær.

O. H.

Glem ikke de levende døde

Takk for artikkelen om våre ulykkelige, som sitter på Bjørkelangen. Skulle ikke dette være en vekker for mange, som allerede har sitt på det tørre og søm i en forøvrig lett forståelig kynisme sier: Hva bryr jeg meg om borgerlige rettigheter og denslags, bare jeg klarer meg selv økonomisk.

Visste er det så, at de fleste av våre fhv. er mer enn alminnelig duelige mennesker, og at de har evnen til å ta seg fram. Men deres kynisme må ikke ta overhånd. De sverget en gang til fellesnyttens, og jeg minner om det, når kynismen tar overhånd. Vi må kjempe for denne fellesnytt — eller la meg heller kalle det uegennytt, og det skjer gjennom å gjøre vårt Forbund og vårt uforferdede blad sterkt. Ta krafttaket nå, så kan vi også hjelpe våre ulykkelige innenfor murene.

L. L. P.

UKENS KRONIKK

Verdens ledende Dagblade bragte 19. og 20. Oktober 1952 en Reuter Op-sats, der gikk ud paa, at Antallet af Jøder i hele Verden kun beløb sig til 11½ Millioner.

Denne Meddelelse kan næppe have andet Formaal end at dække over og paa en ny Maade gentage den til Trivialitet gentagne Historie om, at man i Tyskland skulde have bragt 6 Millioner Jøder ud af Verden i de saakaldte Gaskamre, som uden Tvivl i lange Tider var den i 1945 igangsatte Ophidselseskampagnes mest vellykkede Propagandanummer, selv om det forlængst har givet Bagslag paa de Steder, hvor man ikke stiller Sandhedens Lys under Formørkelsens Skæppe længere end højst nødvendigt.

Derfor kunde den verdenskendte Autoritet og Ekspert i statistiske Sager, Mr. Hanson W. Baldwin, hvis Udsagn Verdenspressen er vant til at akseptere uden Tøven, allerede den 22. Februar 1948 i en Artikkel i Amerikas største Blad, «New York Times», til Punkt og Prikke klargøre for Bladets Læsere, at Historierne om de 6 Millioner Gasjøder kun havde været lige saa mange fede sorte Ænder trukket ud af Propagandatrolldmændenes vide Ærmer. Og da samme Mr. Baldwin forøvrigt er paa Besøg i Danmark, saa kan enhver Skeptiker, der endnu nærer Tvivl om, at en, Overdrivelse kan laves saa stor, forhøre sig hos ham selv.

Her er ikke Plads til at anføre alle

de opgivne Tal fra Times, fra Opslagsværket «The World Almanac» og andre Kilder — men det bemærkes, at Mr. Baldwin har sikret sig sine Tal fra Jødernes egne Samfundscener over hele Verden — og at disse til sammen giver det forbavsende Slutresultat, at der var over 2 Millioner flere Jøder i Verden i 1948, end der var i 1938, hvilket aldeles udelukker, at der kan være nogen Sandhed i den forfærdende Teori om Gaskamrene.

Iøvrigt vilde det have været aldeles umuligt at præstere det, som man skylder Tyskerne for, selv om vi har lært udenad, at 4 Millioner Jøder blev aflivet i Auschwitz alene — og har faaet dette understøttet med Læsningsen om de mange Tyskere, der efterhaanden er dødsdømt og henrettet i Forbindelse med disse Historier, der har sat sig fast som en fiks Ide i mange bløde Hjerner til fortsat Udvikling af et hensigtsmæssigt Had. Men tænk nu selv:

Alene dette at opspore og indsamle 6 Millioner Jøder vilde have taget mange Aar. Og hvor skulde de have faaet dem fra? — for der var jo — efter Jødernes egne Tal — og efter «World Almanac» — allerhøjest 600 000 Jøder i Tyskland i 1939. Og som John Beaty

udtaler i sin historiske Bog, «The Iron Curtain over America» (Jerntæppet over Amerika), saa flygtede Østeuropas Jøder langt ind over Rusland eller bort til andre Lande, før Tyskerne rykkede frem der, hvorfor også han i denne sin Bog, som udkom i USA i 1951 og allerede har naaet sit 6. Op-lag, med uigendrivelig Kraft fastslaar, at Gaskammerhistorierne er jødisk Opdigt til egen Fordel. Det bør bemærkes, at Historikeren John Beaty har skrevet — eller været Medarbejder ved — et Dusin Bøger, og hans Lærebøger bruges ved over 700 højere Skoler og Universiteter i USA., hvorfor man maa regne med, at hvad han skriver er autentisk.

Lad mig til Slut — til de, som gennem de sidste Tidens Skuffelser med Hensyn til vore egne Autoriteter — og som nødvendigvis maa levnes endnu mere Forstaelse, sige følgende: Prøv at tænke det hele igjennem uden Hensyn til nogetsomhelst. Giv Opfinderne af denne Hetzpropaganda saa omfattende et Forspring, at vi giver dem de Aar, som Opsporingen og Indsamlingen af de 6 Millioner vilde have taget og i Stedet forestiller os, at de mødte op paa Pladsen frivilligt for at blive udslettede. Saa her staar vi nu rede

med de 6 Millioner føjelige Jøder.

Lad os saa forestille os, at Gaskammeret i Auschwitz kunde rumme 60 Mennesker, og at de kunde dræbes, kremeres og bortskaffes i en Time, hvilket er en Umulighed. Men lad os som Forsøg forestille os det som en Mulighed.

Med Døgn drift og tillige Helligdagsarbejde — uden et eneste Minuts Standsning — bliver dette til 1440 ekspederet i Døgnet og 565.600 i et Aar — eller omtrent 2 Aar, inden den første Million var naaet, hvilket viser, at selv ved at give alle mulige Fordele kunde det aldrig have været præsteret.

En kendt Forfatter, som har skrevet en Hyldefuld af Bøger, regner i et Manuskript, som han ikke har kunnet faa frem, paa en nøgtern og tænkelig Maade. Og han paastaar, at det vilde have taget 11 — elleve — Aar at dræbe den 1. Million.

Sluttelig vil alle, der tænker selvstændigt over Sagen komme til det Resultat, at disse Beretninger om Hitlers Gaskamre ikke alene er et Paa-fund — men et dumt Paa-fund, fordi det ikke kan være sandt.

Sandheden er jo, at Fotografierne af Støvledyngerne og Beretningerne om Døgn drift paa tyske Krematorier mod slutningen af Krigen stammer fra Bortskaffelsen af de Hundretusinder af Lig af civile Tyskere, der blev draget frem af Ruinerne efter Vestmagternes Bombetogter.

Frederik J. Geddebro.

Lad oss få sannheten frem

Av Fredrik J. Geddebro

Ro omkring oppgjøret

Den mekaniske del av oppgjøret er nu avsluttet, de der til verdige er behørig dømt, de fleste har utholdt frihetsstraffen, bøter, inndragninger og erstatninger er betalt i millioner, og storparten av de dømte lever fremdeles under rettighetstapenes altomfattende, blytunge åk. Også på den annen side av grenselinjen er det avslutning, en har fått den stilling eller de økonomiske fordelene han traktet etter, en annen et kors å bære, og en tredje sitter surmulende og skumler, han føler seg snytt. Vi har iaktatt at det å ha stått i et bestemt kompani, vært med i en bestemt «front» eller å ha skrevet en patriotisk bok eller et patriotisk dikt har virket sterkt befordrende på vedkommendes sosiale og økonomiske status.

Stortinget og regjeringen har, etter innstilling og iherdig påtrykk av påtalemyndigheten, forordnet at nu skal det være ro omkring oppgjøret. Myndigheter og organisasjoner har dannet en forsvarsmessig brodering omkring oppgjørets resultater. Det var under den siste store, avsluttende debatt i Stortinget at Gundersen fant den forløsende formel da han uttalte: «Vi kan ikke kjøre rettsoppgjøret i baklengs kino.» En slik dum ting kan et ellers forstandig menneske si i landets Storting når uviljen mot en bestemt gruppe landsmenn blir for sterk og hemningsløs. Billedvalget virker ganske avslørende, for Gundersen har det skjebnetunge oppgjøret vært en film. Men hans billedvalg falt i representantenes smak og oppgjøret ble lagt til ro i protokollen.

Men atter en gang ble Stortinget forstyrret av oppgjøret, merkverdig nok var det femten stortingsmenn og Oslopressen som var årsaken til det. De hadde, som vi alle kjenner til, skrevet under en henvendelse til et svensk folkerettsinstitut. Saken ble behørig interpellert, og så sto de der, de tretten, og gjorde en like stolt figur som en skolegutt som er blitt grepet i fusk. Bare to sa klart fra at de vedsto seg sin underskrift. «Det jeg skrev det skrev jeg.» Den eldste av de tretten, landskjent for sin lurhet og bondefulhet, sa at hans underskrift var en feilinvestering. Så ruslet han, lur, rund og smilende ut til sitt kongerike — korridoren. «Feilinvestering», skulle man ha hørt på maken til økonomisk betont livsholdning!

Norges vanskjebne i etterkrigstiden har vært at vi ikke har hatt en eneste statsmann av virkelige dimensjoner. Det å stå opp og forkynne at Norge er det mest demokratiske land i verden, eller at Arbeiderpartiet er det mest demokratiske parti i landet er ikke handlinger som setter spor etter seg. Vi har savnet ham, den selvfølgelige lederen i gjenoppbygningen, i forsvarspolitikken, i utenrikspolitikken, og vi har savnet ham i oppgjøret, mannen som rekker ut over den baklengs kinos og feilinvesteringens tankeverden. Nu, forholdene er små her i landet, veien fra herredstyret og organisasjonen er altfor kort, selvfølgelig, almindelig og hverdagslig. Herredstyret og organisasjonen kan være vel og bra, men annet enn en underoffisersskole blir det ikke. Men allikevel, de veldige oppgavene etter krigen burde ha frembragt den suverene politiske lederen.

Ro omkring oppgjøret er det patentmiddel som skal lege de sår oppgjøret har slått. Middelet er enkelt, greit og utjenlig. Det finnes nemlig forhold i det menneskelige samliv som ikke kan være gjenstand for flertallsbeslutninger eller domstolsavgjørelser. Dersom det hadde vært tilfelle, ville alt som heter religiøs tro, ideologi og objektiv forskning forlengst vært utryddet. I 1945 ble det besluttet at det ikke skulle spilles verker av tyske komponister i Kringkastingen. I dag spilles selv Wagner, litt musikk må selv Kringkastingen spandere på sine lyttere.

Når nu Stortinget engang har besluttet ro omkring oppgjøret, så burde det selv være det første til å overholde denne beslutning. Dette er ikke tilfelle. Nylig ble det under en interpellasjon spurt om grunnen til at Telegrafverket konsekvent har avslått og fremdeles avslår å gjeninnta funksjonærer som har vært medlemmer av NS. Denne praksis er nemlig stikk i strid med de retningslinjer myndighetene har fastlagt for gjenopptagelse av NS-folk i arbeidslivet. Justisministeren svarte på vegne av regjeringen. Han forklarte at Telegrafverkets grunn for sin handlemåte er denne: Telegrafverket formidler meddelelser og har mellom hendene

Tidligere borgerlige og det store norske hykleri

Er det virkelig sant hva jeg leste i «F. og L.» for en tid siden, at «Nationen» i en artikkel lar NS settes i forbindelse med 5.-kolonne?

Her har De et annet eksempel: Da Hamsun døde, skrev redaktøren i bondebladet «Østlendingen», Elverum 20. febr. 52, en forøvrig aldeles utmerket artikkel om Hamsun, men til slutt sier han:

«En burde vel ha nevnt at Hamsun har holdt foredrag og skrevet avisartikler, at han har vært samfunds- og samtidstidsrefser og pekt i Mose ånd på de veier han ment slekten burde gå, at han tok feil, monumentalt feil. La nå det ligge i dag.»

Det kaller han å la det ligge, og da er det altså ikke nevnt. Men hva var det for en monumental feil? — (Jeg ser at Amerika og England nå innrømmer sine feil fra siste verdenskrig. Det er ikke

farlig for dem. Norge innrømmer ingenting. Det er vel for farlig for de styrende her. De føler seg ikke trygge enda.)

Så dør Nygaardsvoll, sjefen for det styre som gjorde de mest katastrofale feil og førte landet ut i ulykke og elendighet. (Og enda vil jeg si at den feilen de gjorde etterpå ved at de ikke torde vedstå seg sine handlinger, men kastet skylden på andre og fikk dømt tusener uskyldige mennesker, var den største, den mest motbydelige.)

Da tenkte jeg: «Nå skal vi se hva «Østlendingen» skriver! Nå er det anledning til å utbre seg om *virkelig skjebnesvangre feil!* Men nei! Nå fikk feilene virkelig ligge. Bare referat av den største ros, bl. a. for hans store fedrelandskjærlighet (!). «Østl.», 14. mars 52: «En stor statsmann (!), en god nord-

mann» (!)

«Østl.» 24. mars 52: «Det var et uhyre sympatisk og dypt menneskelig bilde som steg fram for en når en lyttet til den lange serie av taler og hilsener til Johan Nygaardsvoll.»

Er det noe rart i at «nazistbønder» og «bolsjevikkbønder» ikke kan gå i samme organisasjon?

Når en treffer «bolsjevikkfrontens» bønder på tomanns hånd er det ofte noe annet. Mange synes nå det er fatalt at de tidligere borgerlige i frigjøringsstida sto blant mobben og spyttet og var med og heia pøbelen som satte inn bolsjevismens motstandere, — ja endog var med som bolsjevikkenes tjenestegutter på denne jobben.

(Bondeorganisasjonen kan med god grunn si at det er pinlig å være sammen med NS-folk som skjønner noe av dette.)

En tidligere borgerlig omgangsfelle sa til meg for en tid siden! «Prøv å få deg noe å gjøre, gutt! Og prøv å glem dette! For dette var noe elendig dr...»

Men avisene, som har hatt best anledning til å sette seg inn i sakene, fortsetter hykleriet som før. — Det må være forferdelige ting som skal skjules!

Kronikøren «Odd» i «Østlendingen» — en som skriver godt — nevner ofte *fatalismen* blant de tidligere borgerlige. (Han sier fremdeles: «borgerlige».) Ja, det kan ikke bli annerledes så lenge bøndene ikke får rensket opp og får lov til å vedkjenne seg stakkarsdommen fra 1945, så alt står i et klarere lys.

Det er blant de tidligere borgerlige svært til aksjon mot de nye prislover. Men hvis de blir vedtatt, er de vel *lovlige*, selv om de er aldri så *urimelige* og *diktatoriske*?

Hvordan kan en mene at det kan nytte å dra til felts mot *urimelige* lover som rammer en selv, når en har gått med på at det ble brukt *ulovlige* lover til å ramme andre?

At ikke de «borgerlige» som hjalp til med revolusjonen i 1945 forsto at de selv ville få føle revolusjonsskruen ved senere omdreininger, er ufattelig! Men nå sier vel mange — som «Odd» avslutter en artikkel —: «Dette var da ikke meningen.»

saker og ting av en slik art at de av sikkerhetsmessige grunner kun må komme absolutt pålitelige og sikre personer for øye og øre. Det å la tidligere medlemmer av NS få kjennskap til disse ting ville være uforsvarlig, ja farlig, sett ut fra hensyn til landets sikkerhet. Justisministeren sa seg enig i denne begrunnelse og dermed er regjeringens holdning på det rene. I Stortinget mælte ikke en eneste representant mot denne begrunnelse, og gjorde dermed regjeringens syn til Stortingets syn.

Stortingets og regjeringens holdning slik som den kom til uttrykk under denne debatt, har med ett slag totalt forandret situasjonen.

Telegrafverkets begrunnelse tåler ingen nærmere prøvelse, den er rett og slett barnslig. Viktigere meddelelser, offentlige som private, går nu til dags i hemmelige koder, og Generalstabens mobiliserings-, oppmarsj- og kamplaner er ikke tilgjengelige for Telegrafverkets funksjonærer. Men hvilken offentlig institusjon eller privat bedrift kan ikke koke sammen en lignende sikkerhetsbegrunnelse og dermed ha hjemmel for uten videre å kaste NS-folk ut av sine tjeneste. Arbeidsledigheten står for døren, er vi dømte utsett til å bli første oppbud i de arbeidslediges armé?

Sitter statsmaktene inne med beviser som godtgjør eller sansynliggjør at tidligere medlemmer av NS har utført handlinger eller med overveiende sansynlighet vil komme til å utføre handlinger som setter rikets sikkerhet i fare? Stortingets holdning gjør at et slikt spørsmål nu må reises og det må også bli besvart. Her er det nemlig ikke tale om et ubestemt antall personer sån i hytt og vær, det gjelder nemlig personer som nøye er identifisert ved offentlig rettergang.

Oppgjøret splittet folket i to skarpt adskilte leirer, og under rettergangen var det følelsene som spilte den avgjørende rolle. Jeg har dog ment at en ved forhandling og sunt folkevett kunne komme frem til en modus vivendi også på dette område. Jeg ser nu at spørsmålet er låst fast — med de farer dette innebærer. Og ikke bare det, vi blir utsatt for ubegrunnet mistenkeligjørelse, og forfulgt med injuriersøksmål ved det minste pip — med de farer dette innebærer. Vi går mot vanskelige tider; det er berrsynt for alle, kanskje går vi mot en krig. Hva er så viktigst i fremtiden, et enig folk eller det å ha et passende lager av syndebukker i påkommende tilfelle?

Alfred Dale.

Ola Østerdal.

Folkedommen over NS

Var det terror, Ris og ros!

herr Oksvik?

Når NS folk gjør krav på rettferdighet må vi også vise toleranse like overfor andres meninger. Jeg kan ikke frigjøre meg for den oppfatning at NS folks dom over «Folkedommen over NS» er ensidig bedømt. Det gikk lange tider før jeg kunne få meg til å lese boken, da jeg tyntes jeg hadde fått mer enn nok av de bruddstykker jeg etterhvert hadde fått servert. Da jeg imidlertid setter stor pris på at den annen part setter seg inn i våre synspunkter, bestemte jeg meg til fordomsfritt å lese boken. Forfatterens største feil etter min mening er at han dømmer NS-folk uten å kjenne deres motiver for innmeldelsen i NS. Og disse mennesker blir ikke levnet ære for en skilling.

Jeg har selv sittet i 5 forskjellige fengsler og konsentrasjonsleire, og kan forsikre at de mennesker jeg traff der, for størstedelen er blitt mine venner for livet. Når de allikevel ble dømt for landssvik sier med Quisling: «gid der var riktig mange landssvikere i dette land, bare at de ikke ble satt i fengsel.»

Jeg er forøvrig forbauset over at boken kan være skrevet av en og samme mann. Det ser for meg ut som om den onde og den gode makt vekselvis har hatt herredømme over forfatterens følelser. Jeg går inn for at vi overser den onde makts insinuasjoner som bygger på direkte usannheter og formodninger. Det er så meget positivt i hva den gode makt har ført Berggrav i pennen, at for min del tilgir jeg hva han har feilet, og går over til det positive.

Side 4. «Alt samvirke til å skjerpe kravet til det norske folk om å bygge seg en sindig rettsbevissthet. Hver og en av oss plikter å ta stilling. Enten vi vil eller ikke, blir vi delaktige i det som skjer. Og i de følger det vil få for ettertiden. Det vi står foran er ikke en isolert handling som vi er ferdig med når den er unnagjort. Vi står foran en stor og langtrekkende prosess i folkelivet, vi er stillet overfor en oppgave hvis løsning vil få uoverskuelige virkninger i vår framtidige historie. Uten at folket går med alvor til dette, er det allerede på forhånd usvikelig sikkert at oppgaven ikke blir løst eller at den blir løst til ulykke. Det er ikke nok å ta stilling ved å velge enten man vil

være streng eller mild. Begge disse ting er villførende og usaklige følelser.»

S. 37. «Hver fullbyrdet dødsdom vil bety en ulykke for folkets sak. Dom svekkes aldri av nåde når der står alvor bak.»

S. 38. «På Guds plan derimot blir vi og NS ikke stilt opptil sammenligning. Vi blir plasert side om side foran Gud. I den situasjon blir der svært lite bruk for den rettferdighet vi er i besiddelse av i sammenligning med NS. I forhold til Gud blir der alt for meget som er felles hos oss. Den tilgivelse vi selv har bruk for, blir så stor at den tilgivelse vi eventuelt har å gi NS blir en bagatell. Ved en slik opplevelse blir vi personlig omstemt. Ikke til å se anderledes på lov og rett, ikke til å bruke silkehansker overfor brottsmenn. Men til å si til Gud: La dem få din tilgivelse, og la meg få handle mot dem i det sinnelag du finner rett.»

S. 40. «Skulle der skje urett fra vår side i noen tilfeller — vi vil det ikke.»

Resten av dette avsnitt hopper jeg over da det er skrevet av den onde makt og skal derfor komme forfatteren til gode....

Det som for meg veier mest er den gode makts apsolutte avstandtagen fra fullbyrdelse av dødsstraff. Det mer enn oppveier den hets som dominerer en stor del av heftet... Jeg kjenner ikke til i hvilken grad Berggrav gikk inn for å hindre dødsstraffens fullbyrdelse etter freden. Da landet under krigen var okkupert og vi var underlagt okkupantens vilje, forlanger Berggrav at ministrene skulle forlate sine stillinger som protest mot dommen over Eilefsen. Med en liten omskrivning siteres fra s. 17. «en biskop som tåler den slags, gjør hvert medlem i menigheten til blodskyldner.»

Alt tatt i betraktning mener jeg at det positive i «Folkedommen over NS» er for lite kjent. Vi har sett oss blinde på negativ kritikk, direkte usannheter og påstander som ikke lar seg bevise.

Hensikten med disse linjer er at det kan gå med Berggrav som det gikk med meg. Han får et annet syn på oss hvis han vil ofre tilstrekkelig tid til å sette seg inn i vårt tankeliv.

Sig. Dahl.

Hva var årsaken til Oksviks og hans stallbrødres kuvending på 180 gr.? Hadde de tenkt at det lot seg gjøre å bevege de utenlandske rettslærde, så, idet minste, flertallet av dem ville gi en uttalelse, som gikk NS imot? Når så et, for NS, negativt resultat forelå, ville brysomme anklagere tie og de oppvåkne samvittigheter få tid til å slumre inn igjen —? Har de senere begynt å frykte for at denne teori ikke ville holde — at *de utenlandske rettslærde* ikke så lett lot seg lede dit en ville ha dem, og at «rettsstaten» sto i fare for å bli stillet i en internasjonal gapestokk? Var det en slik tankegang som avfødte kuvendingen, med påfølgende avbigt, herr Oksvik? Eller var det virkelig rettferdighetstrang, som siden ble knekket av terror? Jeg vil helst tro det siste. Er det så at en velfortjent A-veteran, som siden ble knekket av terror? Jeg vil helst tro det siste. Er det så at en velfortjent A-veteran, som ikke lenger er avhengig av stemmekveget, kan avskjediges fra et fylkesmannsembete dersom han tar seg den frihet å søke sannheten? Eller står hjemmefrontens likvideringsgjenger fremdeles til disposisjon for de røkleggingsmakter, som vil ha «ro omkring rettsoppgjøret»? *Utvilsomt har noe* nifst og ubehagelig vært på ferde, for De, herr Oksvik, gjør Dem ikke til en bigtende stakkar for en bagatell, eller for almindelig demokratisk kjeftbruk? Kanskje spøkte et «politisk vindu» — et slikt som nevnt i forbindelse med Nils Trødals død?

Om ordene — «invistert galt» — dekker en sannhet, så må det enten være sannheten om en forstemmende ynkelighet hos angjeldende, eller så sannheten om uhyrlige, groteske forhold under den demokratiske jords overflate. En panisk redsel for dagslys kjennetegner de underjordiskes vesen. Og en slik redsel synes å være avslørende for hva har foregått i forbindelse med kuvendingen. Rent bort i veggene rått og kynisk var det om det var *forretningmessig* investering. Men all forretning ser ut til å være godtatt, som god moral, her i landet, så en kan aldri vite. Hendelsen har, imidlertid, tvunget meg til å innrømme et par ting: Det finnes en (tross alt, en) ar-

lig og modig kristen, her i landet — Gabriel Moseid. Han godtar ingen dobbeltmoral eller statskirkelige, formålstjenlige berggravsbun-ner. Og her finnes en soren-skriver, som ønsker rettens seir, tross enhver mulig trussel — Stavang. Disse to edle svaler de vil, tilslutt, gjøre sommeren. Vår Herre ga et håp, dersom det var en rettferdig i Sodoma. Det norske Sodoma har bevislig to, er det likt til. Hvis professor Skeie levde, så var det en til, og Norges Emile Zola, dr. Scharffenberg, lyser også svært vondt i øynene på de underjordiske. Nei, her er ikke bare håp. Bibelens lover og historiens lov garanterer.

Flertall er noe som dessverre representerer både dumhet og makt — «massetoskeskap», sa Gjelsvik. Oksvik og hans stallbrødre — sannhetsvitnene, som deserterte og forvillet seg inn i massetoskeskapens ørken, de er det grunn til å synes synd på, og sannsynligvis har de Hallesbyes å se frem til. For jeg tror at *det store rettsoppgjør* vil legge hovedvekten på *gjerningene*, og at, der, den så lett omskiftelige, «troen alene» neppe kan frelse hundretusener av norske tyskarbeidere og velvillige geschäftsleute.

En analyse av den politiske rettsforfølgelse

Trygve Engen:

«Jeg er ingen landssviker». Eget forlag.

Trygve Engen kan med full rett si dette. Han er et menneske som det ikke finnes svik i. Jeg kjenner ham godt fra arbeidet i Norges Bondelag, og fra alle de samtaler vi har hatt om de problemer som angår folket. Jeg har vært hjemme hos ham på småbruket der nord og sett ham i familiekreten, stillfarende, dyptenkt, et helt til bunn hederlig menneske.

Det var nødvendig for ham å skrive den boka, og den er en verdifull tilvekst til alt det som er skrevet om det uhyrlige, for ikke å si sinnsvake, som heter rettsoppgjøret. Som det ærlige, sannhetssøkende menneske han er måtte han gjøre det. Den er skrevet uten hat og bitterhet, uten gjengjeldelseslyst, med sunn kritikk over det som ikke var riktig og godt i NS.

«Det var den 13. februar 1946. Dommeren spør aktor- atets eneste vitne hva han tror kunne være grunnen til at Engen kom så langt ut på skråplanet som til å melde seg inn i NS. — Vitnet ser en smule forfjamsset ut, så sier han (siteret etter hukommelsen): Jo — jeg tror at Engen og hele hans slekt er av en særlig sterk nasjonal innstilling.»

Olga Bjoner.

MALENKOV OG TROTZKI.

Da kampen om makten i Russland etter Lenins død pågikk som varmest i årene 1923—24, hørte Malenkov til dem, som tok parti for Trozki mot Stalin. Det er en av de mange interessante nyheter i en amerikansk biografi over Stalins etterfølger, som nettopp er utkommet i New York. Forfatteren er en av vår tids fremste kjennere av moderne russisk historie, Martin Ebon. Kampen mellom Stalin og Trozki gjalt ikke minst studentene i Moskva, som spilte en stor rolle i kommunistpartiet og de var for den overveiende del Trozki-tilhengere. Malenkov var en av dem, som gikk ivrigst inn for ham, men tidene har forandret seg og han med dem.

LENINDYRKELSEN

i Russland vokser igjen i forbindelse med beretningen om kommunistpartiets 50 års historie. Avisene i Moskva synes helt å ha glemt den store Stalin, men folket må ha noen å dyrke, og da ingen av dagens herrer holder mål, har man påny frisket opp minnet om Lenin som den store sovjetgud.

Axel Skuggevik,
(gårdbruker).

Et apropos til Johan Vogts artikler fra Danmark

Joh. Vogts artikler om danske problemer i «Dagbladet» fra begynnelsen av august d. å. er skrevet ut fra en innstilling vi kun kan akte. La derfor det etterfølgende blot gjelde som en illustrasjon til en av de verdifulle tankerekker som bærer Vogts utredninger. Vogt legger nemlig klart til skue, at han ikke er imponert over pressens sannhetskjærlighet i sin alminnelighet, særlig i førkrigspressens forhold til sannheten. Vi må bekjenne at vi har et særlig godt blikk for dette siste, og hva angår den av Vogt bredt omtalte «Rostocksak», vil vi nå benytte anledningen til å offentliggjøre noen notater vi for et par år siden gjorde på grunnlag av hva der i dansk og norsk presse kunne skrives om denne sak. Det turde være ikke uten interesse ennå i dag.

Vi må kort rekapitulere forhistorien. Allerede under krigen gikk der i Danmark rykter om en hemmelig avtale mellom Danmark og Tyskland med henblikk på en eventuell tysk okkupasjon, d. v. s. den som fant sted 9. april 1940. Tidlig etter krigens slutt kom ryktene opp på nytt og ble formulert i et brev til kong Christian samt i en bok av J. Sehested. Hverken danske myndigheter (f. eks. «den parlamentariske undersøkelseskommissjon») eller den danske presse reagerte imidlertid overfor disse rykter. Så dom da red. Olesens bok om Rostocksaken i 1950-51. Lenge så også denne ut til å skulle bli tiet ihjel, inntil Scharffenberg i en artikkel i Morgenbladet gjør oppmerksom på boken og stiller noen nærgående spørsmål. Dermed tvinges man i Danmark til å behandle saken offisielt, og det er da denne offisielle behandling, slik som den overhodet er synlig for det alminnelige publikum, nemlig i pressen, vi skal prøve å gi et bilde av her. Det begynner med at den parlamentariske undersøkelseskommissjon i Danmark innkaller et hovedvitne, den 81-årige fhv. leder av det tyske mindretall pastor Johs. Schmidt, til forhør. (Pastor Schmidt var en av red. Olesens viktigste kilder). Avhøringen av pastor Schmidt fant sted 7-2 1951. Dagen etter står det et referat i de

Dansk og svensk presses forsøk på å unngå sannheten

danske aviser av hva som skulle ha funnet sted ved forhøret dagen i forveien. I «Politiken» står det således bl.a. «Rygterne har tidligere vært fremført av 6. mai-folk, og blev da behandlet av den parlamentariske kommission, der kom til det selvfølgelig (!) resultat, at det var noget vrøvl det hele.» (Så følger det avsnitt som gjengis i dementiet nedenunder.)

Dette var naturligvis behagelige ord for det avislesende publikum, men det samme fikk muligens et sjokk, da de i Politiken den 10-2 51 fant følgende dementi fra pastor Schmidt under den — naturligvis av avisen besørgete, men høyst betegnende — overskrift:

SKRØNEN OM ROSTOCK.

Den tidligere folketingsmann for det tyske mindretall, pastor Schmidt, beder oss om optagelse af dette indlæg: Min omtale af den parlamentariske kommissionsafhøring af mig, hvilken omtale ikke kan bygge på oplysninger fra kommissionens medlemmer, udtaler Politiken den 8. febr. d. å. som sin opfattelse: «Hr. Schmidt viste sig imidlertid at være ret usikker i sin fremstilling. Han kunne saavidt man forstaar, ikke fastholde at det netop var den 17. mars, han havde været i Rostock, og han kunne heller ikke dokumentere, at det var i 1940.» For at der ikke skal danne sig «skrøner» om mit møde med dr. Munch skal jeg herved i henhold til bestemmelserne i presselovens § 9 anmode Politiken om at bringe følgende berichtigelser: I min fremstilling var og er der ingen usikkerhed. At det netop var den 17. m a r t s 1940, jeg i Rostock traf og talte med daværende utenriksminister dr. Munch, bygger riktignok ikke på min hukommelse, men på min forbindelse med dr. R. Jacobsen. Derimod kan jeg naturligvis huske, at det var på denne årstid, at jeg i Rostock møtte saavel dr. Munch som dr. Jacobsen. At mit møde med dr. Munch var i 1940 og ikke i noget andet aar, er hevet over enhver tvil, også

dette kan dokumenteres ved vidneførsel.

Købh. 8-2 51.

J. Schmidt.

De andre danske aviser hadde lignende «referater» av kommisjonsavhøringen av Schmidt den 7. febr. og lignende dementier den 10. febr.

Etter denne høyst merkelige episode kunne man vente seg ro om spørsmålet, eller i hvertfall et forsøk på å begrense seg til det man visste, det som forelå, kort sagt sannheten. At det virket slik på noen fikk man en forståelse av ved å følge med f. eks. i leserens brev til redaksjonen i Nationaltidende. Her sto det således gjengitt et brev den 16-2 51: «Man kan ikke komme udenom at en aftale som den paastaaende, giver Besvarelse af de mange hvorfor og hvordan. Der står: Forbindelse med Besættelsen hin 9. april, og den aapenbare Ulyst til at give sig i Kast med Opklaringen af Paastanden om Mødet siger jo ogsaa en Del.»

S. A. Nielsen.

Men den danske presse kjenner øyensynlig ingen grenser, og vi opplever atter engang det nettopp skildrede skuespill: På grunn av fortsatt uro om Rostockspørsmålet ble pastor Schmidt innkalt til nytt møte for kommisjonen den 2-3 51. Den 3. mars har «Nationaltidende» følgende overskrift:

Pastor Schmidt møtte dr. Munch, men i 1938.

«Politiken» bringer samme dag en ny artikkel om emnet med overskriften:

Forveksling av tidspunktet for samtale med dr. Munch i Nord-Tyskland — det var i 1938 og ikke i 1940.

Mens «Nationaltidende» vistnok ikke hadde noe dementi, kunne man i «Politiken» den 4. mars s. å. finne følgende dementi:

(Politiken 4/5—51).

Rostock-skrønen.

Den tidligere folketingsmann for det tyske mindretall

pastor J. Schmidt, sender oss dette indlæg:

Politiken bragte den 3. d. m. en utførlig omtale af den parlament. komm. fornyede afhøring af mig den 2. d. m. vedrørende Rostock-mødet og gav heri — bl. a. i overskriften på bladets forside — udtrykk for, at jeg skulde have forvekslet mit møde med dr. Munch i Rostock den 17. mars 1940 med et af min(ister) Mohr omtalt møde den 25. sept. 38, hvilket siste møde muligvis kunne have fundet sted i R. Bladet skriver videre om mig bl. a. at «hans hukommelse imidlertid blev meget usikker og vaklende, og han maatte undskylde sig med at det jo var saa lenge siden.»

Da disse meddelelser ikke er i overensstemmelse med de faktiske forhold, skal jeg herved under henvisning til bestemmelsen i presselovens § 9 anmode bladet om at bringe dette brev med følgende berichtigelse:

Under afhøringen i den parlament. komm. den 2. d. m. har jeg tvært imod med bestemt fastholdt, at jeg i foraaret 1940 i Rostock møtte og talte med dr. Munch og dr. Rudolf Jacobsen, og at det var ganske utelukket at jeg skulde forveksle dette møde under krigen med et møde i 1938.

3-3 51. J. Schmidt.

Vi kan bare med svensken si: Reflexionerna gjør sig själva!

Men saken har også en annen side. Vi kan nemlig spent spørre, hvorledes disse merkelige danske pressehendelser har gjenspeilet seg i norsk presse, altså om den norske presses forhold til den danske presses mulige sannhetsinnhold. Om dette er da å berette at den norske presse åpenbart helt hadde forblitt taus om det hele. Men, som nevnt innledningsvis, ødela Scharffenberg denne mulighet, idet han hadde henledet det norske publikum på at der i det hele tatt bestod et problem, et ubesvart spørsmål. Allikevel, Scharffenberg skriver jo om så meget ubehagelig, i og for seg var det

vel ikke nødvendig at selv dette ubehagelige spørsmål skulle forstyrre idyllen. Men «Morgenbladet» begikk en stor bommert: De lot en Ole Smith gi et resume av det som hadde stått i den danske pressen og da under titler som for eksempel denne sensasjonelle overskrift: «Landssvigeroperation Rostock».

— Det er forståelig at «Morgenbladet» falt for fristelsen. Imidlertid satte bladet dermed hjulet i gang. Det kunne ikke godt nekte spalteplass for en danske som mente at Smits artikkel ga et dårlig bilde av sannheten. Den annen danske, red. Johs. Hohlenberg's artikkel var utvilsomt katastrofal for Morgenbladets lesere; men man tenkte vel som så, at det hadde vært værre å nekte en så vidt kjent personlighet som Hohlenberg spalteplass. På den måte ble norsk publikum delaktig i sannheten for en gangs skyld. Hadde det stått til de andre aviser, er det ikke helt sikkert. Hvorledes reagerte nemlig «Aftenposten» på nevnte danske forhold? Betegnende nok fikk «A.»s lesere, såvidt vi har kunnet konstatere, gjengitt fra den danske presse det som passet den danske presse, mens det ubehagelige, altså Schmidts dementier, viste seg å være ubehagelig også for den norske presse, følgelig den norske presse uvedkommende. Først ga et telegram til «Aftenposten» et resume av den danske presses referat av det som angivelig fremkom ved første avhøring av pastor Schmidt. Senere, 16-2 1951, bragte Aftenposten under sitt utenrikspolitiske portrett et slags selvstendig ekstrakt av saken. Forfalskninger av kjensgjerningene er lett å påvise. Etter noen innledende bemerkninger heter det at «pastor Schmidt som nå er 81 år gl., (har) påstått at Munch ble (!) sett på gaten i Rostock like før den tyske okkupasjon av Danmark og i forbindelse med denne påstand er det blit antydnet (!) at Munch møtte SS-sjefen Himmler, for å sikre Danmarks gunstige okkupasjonsvilkår.» For å begynne med det siste er det en viss forskjell på å forhandle om «gunstige okkupasjonsvilkår» og om en «gnidningsløs besettelse», slik som det dog lyder i alle dokumenter som er blitt

sitert. Det første kan jo tenkes som en ren mulighet: for tilfelle av en okkupasjon. Det siste forutsetter okkupasjonen som en realitet og det forutsetter også at den skjer uten gnidninger, d. v. s. at danskene ikke skal gjøre motstand. — At pastor Schmidt alltid nevnes med sine 81 år er også et velkjent triks. Vi kjenner jo til hvorledes aktor i en såkalt landssviksak alltid sørget for å opplyse retten om at et vitne eventuelt var straffet for «landssvik», naturligvis for å svekke troverdigheten av hans utsagn som vitne. Det er så almindelig at dette med de 81 årene synes oss nesten harmløst. — Mindre bra er det imidlertid når det står at pastor Schmidt påstår at Munch ble v sett. . . . Dette gir nemlig et direkte falske uttrykk for det faktiske. Det vil åpenbart gi det utseende av at heller ikke Schmidt har sett dr. Munch, men at han henviser til et annet mulig øyenvitne! Som det klart fremgår av de gjengitte demotier påstår Schmidt bestemt at han møtte og talte med dr. Munch i Rostock!

På linje med dette står uttrykket i Aftenpostens artikkel om at det er blitt antydnet at Munch møtte SS-sjefen Himmler. Det er en positivt uriktig måte å skrive på. Der er nemlig ikke tale om en antydning her, men om noe av det sentrale i saken, ved den påstand som virkelig og tydelig nok er blitt fremsatt.

Vi skal til slutt nevne en setning i den anførte artikkel fra Aftenposten: «Pastorens kronvidne er en beryktet tysk nazist, dr. Rudolf Jacobsen, som etter krigen ble dømt til døden, men berget seg unna». Naturligvis er han for «A.» en «berytet nazist», når det passer. Men hvem var det egentlig som dømte ham til døden? Var det en såkalt krigsforbryterdomstol, eller kanskje noe annet? «Aftenp.» vet det kanskje.

Vi kunne vel være fristet til selv å kommentere denne underlige Rostockhistorien, eller rettere: den underlige skjebne den har hatt i dansk og norsk presse. Det er unødvendig. Den kommenterer seg best selv.

Quasi politicus.

P. S.:

Da kanskje ikke enhver umiddelbart vil innse følgende, skal der gjøres denne tilføyelse:

Hva det er sagt i det fore-

Fra vår lesning:

Hvis Du i 1939 hadde kr. 10 000 i banken, så er de i dag verdt snau 4 700 kroner. Det er det mest følelige resultatet at det berømmelige sosialiststyre. Blanke solvkroner forsvant, hvor omsorgsfullt du enn hadde spart dem og sikret dem i den mest solide bank. Du hadde tenkt å ha dem, når Du ble gammel for ikke å falle det offentlige til byrde, men nei takk! Sannheten er at Du i dag ikke eier mer enn Du spiser opp, bor for og klær Deg for. Alt annet

TRYKKSAKER

av enhver art.

Be om tilbud.

=

STEMPLER

og

STEMPELPUTER

Hurtig levering.

=

VISITTKORT

FORLOVESESKORT

TAKKEKORT

PRIVAT-POST

Be om prospekt med priser.

=

PLAKATER

på papp og metall
i flere farger.

REKLAMEPLAKATER

Be om prøver og tilbud.

=

SILKETRYKK

=

KALENDERPLATER

=

REKLAMEARTIKLER

=

Finnbrink&Nielsen

Lilleaker/Oslo

er underlagt de store planøkonomer i A-partiet, de som har all makt og spår — lager prognoser heter det visst i det høytidelige språk — fremgang og fremgang slik at det tilslutt går som med luen til Ingerid av Sillejord: Det var ikke tråden igjen. De har tatt det som var, men de har ikke formådd å gi det til eiendomsløse, hvis talsmenn de etter programmet skulle være. De kom med tomme hender for å seire, men de står i dag etter snart et snes års styre med like tomme hender og har intet å gi. Er ikke dette dom nok over deres statsmannskunst?

*

Vi ler av inderne og deres hellige dyr. Når en ku behager å legge seg ned i kjørebanelen, så må all trafikk stoppe. For noen primitive mennesker, sier vi og sender selveste ishavsprofessoren Sverdrup ned for å reformere de tilbakeliggende land. Men — vi har vel også våre hellige dyr. Det var tapetsererstreik forleden, og disse store fagkyndige hadde bl. a. som oppdrag å legge ut en løper da kongen skulle besøke stortinget. Men som sagt, det var streik og ingen ville røre løperen. Stortingstjenerne sa nei, det var da streikebryterarbeide. Og hadde ikke selveste mesteren vært en forholdsvis sterk mann, ville kongen ha vært henvist til å gå over stengulvet uten noen løper forat man riktig kunne manifestere det hellige dyrs makt over det så opplyste samfunds allmektige institusjon. All makt i stortingssalen, sa Johan Sverdrup, og folket jublet. All makt i LO, heter det i dag, men vi tror at selv ikke den Torpske regjering denne gang var glad. Den har solgt førstefødselsretten og er havnet blant de underutviklede.

Har du husket bladpengene?

BEKJENDTSKAP

ønskes med kjekk og grei N.S.-dame, alder 30—40 år.

Bill. mrk. «høsten 1953» til postboks 1407.

Epler og pærer

kjøpes til dagens høyeste pris. Kontant oppgjør. Henter på stedet.

Magne Holst,

Welhavensgt. 6, Oslo

Tlf. 33 71 42 fra 8,30—13.

Etter kl. 17 tlf. 33 04 20.

Eldre kvinne

kan få billig landopphold mot å stelle for gammel ungkar.

Bl. mrk. «Pent sted».

EPLER

Jeg søker forbindelse med produsent for kjøp av epler mot kontant. Oppgi pris.

Arill Tobiassen,
Stokmarknes.

Ingeniør

søker bekjentska pmed dame, ca. 40 år, interessert og nasjonal, helst høy og lys, tynn, gjerne landsgjente.

Bill. mrk. «Ingeniør».

HUSHOLDERSKE

En trivelig bonded. i satt alder, gjerne enke, får plass på trivelig gård.

Eksp. anv.

1—3 værelser

noenlunde sentralt i Oslo, ønskes leid møblert eller umøblert.

E. BLEHR, Slepden.
Tlf. 53 86 76.

Søker et værelse

(eventl. 2) til min datter (døtre) for skolegang Oslo fra beg. sept. Hjelp meg N.S.-folk. Var med i «musikken» fra 1934 på Vestlandet og belønnet med 8 års forbedringsanstalt. Dusør for en håndsrøking. Henv. «F. og L.» eksp. tlf. 37 76 96.

Jeg ønsker å komme i forbindelse med driftig ektepar, som har interesse av å overta bestyrelsen av en større hei-eiendom, som egner seg for sauehold og seterdrift. Kyndig i behandling av sagbruk og kjennskap til skogdrift ønskelig. Lett adkomst, bilvei gjennom eiendommen.

Bill.: mrk: Vesttelemark.

«Linut» malerolje

Denne malerolje leverer vi nu enten fra vårt lager eller på best. fra oljefabrikken i Tromsø, alt ettersom avstanden tilsier det.

Leveres i kdr. å 25 — 50 og 75 liter, samt 1/2 og 1/1 fat. Spesialfrakter.

Prisen er kr. 1,95 pluss 10 pst. omskatt.

«Linut» forhandler:

H. SNAPRUD & CO. - Kongsberg

BILER — MASKINER — REDSKAPER

Telefoner 248 — 885.

Trygve Engen

Jeg er ingen landsviker

Krøniken om førkrigstidens, krigstidens og etterkrigstidens hendinger, slik vi så dem.

Eget forlag, *Straumholmen*.

Pris hf. kr. 11.—. I bokh, i F. og L.s eksp. eller direkte fra forfatteren.

FOLK og LAND

Vår ekspedisjon sender stadig ut varsel om at kontingenten ikke er betalt uten at vi hører noe. — Vi ser oss derfor dessverre nødt til å stoppe forsendelsen til alle som ikke har betalt avisen.

D. S.

Han som tapte -

Forts. fra side 1.

statens politikk og ikke rettferdighet.»

Videre angrep han svakhetene og tvetydighetene i Nato, fastslo at regjeringens svake og vaklende politikk i Asia hadde skylden for det koreanske angrep.

Ikke noe rart at han tapte. Nå er han død, men historien vil sette ham høyere enn mange av de som har vunnet presidentverdigtheten.

Quousque tandem?

Forts. fra side 1

fågfolk fra deres erverv og kaster dem og deres pårørende ut i nød og elendighet? Jeg sikter her til Norsk Presseforbunds opptreden som er stikk

istrid med Solems standpunkt og som, såvidt det kan skjønnes, også må være i strid med vårt lands boikottlovgivning. Når kan man vente et initiativ fra departementets eller andre myndigheters side for å bringe til opphør uholdbare og for en rettsstat uverdige forhold som tillater private organer utenom de lovlige domstoler å idømme ekstra-straffer av langt større og mer tragisk virkning enn samfunnets straff? Har ikke også Riksadvokaten et ord med i laget?

Det er meg fortalt at det i journalistkretser i Oslo er blitt gjengitt en bemerkning av en av forgrunnspersonene innen Presseforbundet som gikk ut på at «man» var oppmerksom på de ovenfor nevnte forhold,

og at «man» var forberedt på å «ta konsekvensene». Om ikke ordene falt nøyaktig slik, så skulde meningen ha vært denne, sies det. Hvis det virkelig er blitt uttalt noe slikt, skulde det være dobbelt grunn for de rette myndigheter til å ta saken opp. Og for en stortingsmann med hjertet på rette plass til å forespørre i en spørretime.

Fhv.

AMERIKANSK.

Forfatteren av «Inside Europe», John Gunther, traff forleden en ung kineserinne, som var innvandret til USA. Han spurte henne, hva hun syntes om amerikanerne: — Det vet jeg sannelig ikke, sa hun. Foreløbig kjenner jeg dem bare fra filmen, og der enten kysser de hverandre eller skyter hverandre.

Hammarskjöld av kongeætt

Den svenske arvelighetsforsker Olov Enborg har funnet ut, at FN's generalsekretær, Dag Hammarskjöld nedstammer i like linje fra kong Karl den 8. og at han der med tilhører Gustav Vasas navnkundige ætt. En av kong Karl Knutssons døtre giftet seg med kongens lensmann på Västerås slott, Håkon Svensson av den gamle adelslekt Bølja. Deres datter igjen giftet seg med Peder Pedersson av den mektige Hand-slekt og deres barnebarn giftet seg med kaptein Peder Månsson Stierna. Deres datter ble gift med oberst Peder Michelson som i 1610 ble adlet og fikk navnet Hammarskjöld til Virbo, Tuna og Brotterp, Han var en av Dag Hammarskjölds forfedre. Etter som kong Karls bestemor var Romborg Nilsdotter Vasa, er således Dag Hammarskjöld medlem av Vasaslekten.

JACOB MALIK, den russiske ambassadør i London, skal være en av de få sovjetdignitærer som har sans for humor. Forleden var han i et engelsk teater og sat ved siden av en representant fra det britiske utenriksministerium. Denne pekte på jernteppet, som nettopp ble senket, og da sa Malik: De har da jerntepper også her i England. — Ja, svarte embedsmannen, men det er jo bare et sikkerhetsstepp. — Men det er da også vårt, svarte Malik.

FRIHETSTÅRNET MED EVIG ILD.

De antikommunistiske flyktninger i Vesttyskland forbereder byggingen av et «frihetstårn» på gresen mellom Øst- og Vesttyskland. På toppen av tårnet skal det brenne en evig flamme og om natten skal en lyskaster sende sine stråler langt inn i Østtyskland, som Roosevelt og kumpaner ofret til kommunismen ved slutten av den annen verdenskrig. Bak planen står ca. 40 flyktningeorganisasjoner i Vesttyskland — ofre for stormaktspolitikken i de gale år.

HAN ØNSKET TRIEST!

Da de Gasperi var i London og forhandlet med Churchill hendte følgende: Churchill bad sine gjest til Downing Street og under en pause optrådte han med sin utsøkte gjestfrihet. Vil De ikke ha en pjoletter, sa Sir Winston. — Nei takk, svarte de Gasperi. Whisky er visst noe man skal venne seg gradvis til og det har jeg aldri hatt tid til. — Så bod Churchill ham en av sine berømte Jamaica-sigarer. — Det er pent av Dem, sa de Gasperi, men legen har dessverre forbudt meg å røke. — Men er det da ikke noe, som jeg kan by Dem da? — Jo, sa de Gasperi med et smil, Triest!

FOLK og LAND

Utkommer hver lørdag i Oslo

Redaksjon: Postboks 1407, Oslo.
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5,
Oslo — Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår.
Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år,
kr. 10 pr. halvår.
Utlandet forevrig: Kr. 24, pr. år,
kr. 12, pr. halvår.
I nøytralt omslag kr. 30,— pr. år
kr. 15,— pr. halvår.

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter
over en spalte.

Løssalgpris: 40 øre.

Bruk postgironr. 16450.

Sambandstrykkeriet A/S — Oslo.

En henrettelse

De verste stillingene Pan-sergrenaderregiment «Norge» hadde hatt på Østfronten var stillingene i Kurland høsten 1944. Her var det ingen løpegraver eller bunkers, bare spredte jordhuler med 2—3 mann i hver.

Alle guttene var blitt lusete — det regnet så å si hver dag, og det blåste en kald, gjenomtrengende vind, det var vann under halmen som vi sov på i hulene våre, det var uker siden vi hadde barbert oss, og uker siden vi hadde skiftet undertøyet. Den eneste trøst var at vi fikk ekstra sigarett- og brennevinsrasjoner.

Regimentet hadde hatt store tap ved Narva og siden i kampene ved Riga — nå fikk vi forsterkninger. Tre hundre unge hollendere. De hadde egentlig meldt seg til tjeneste i krigsmarinene, men da det ikke var bruk for folk der, ble de overført til S. S.

Disse unge guttene tålte ikke frontlivet; de gråt da de fikk lus på seg, de jamret over regnet og kulden og de turde ikke gå i mørket når de skulle hente forpleiningen.

Da de hadde vært i stillingene en måneds tid, begynte de å skyte seg selv. Nå vel — de begikk ikke selvmord, så fortvilet var de ikke, men de tok en brøds kalk over geværløpet og skjøt seg et skudd gjennom hånden. Trodde at de på den måten kunne få et par herlige uker på lazarettet, og siden få hjemmepermisjon for et par uker til.

I virkeligheten fikk de en nødtørfølig forbindelse og kom i en eller annen straffeavdeling.

Den siste i vårt kompani som skjøt seg gjennom hånden var Jan H., en 18—19 årig gymnasiast. Det var i mitten av oktober at han skjøt seg; den 27. oktober kom jeg på lazarettet i Libau for gravsyke, og jeg kom ikke tilbake til kompaniet før i slutten av desember.

Den 5. januar 1945 kommer jeg ikke til å glemme resten av mitt liv. Om kvelden den 4. ble kompaniet vårt, det 10., avløst i stillingene. Vi marsjerte bakover til den vesle byen Paplaki. Der fikk guttene bade og skifte undertøy. Straks oppsto det rykter om at vårt regiment nå skulle til Tyskland — bort fra «luselandet». Den 5. med det samme det lysnet, marsjerte vi ut fra Paplaki. På veien utenfor sto det 5. kompani og ventet på oss.

Ja, kompani og kompani. . . det var ikke mer enn 60—70 mann i hver av dem. Vi marsjerte et stykke bortover veien og svinget inn i skogen. Kom ut på en åpen slette. Først da vi kom ut på sletten, forsto vi hva som skulle foregå her, og hvorfor vi var kommet hit. . . Vi skulle overvære en henrettelse. . . Det rant en liten bekk tvers over sletten — enda det var januar måned var det ikke is på den, og vannet rislet muntert avsted. Like ved bekken var det slått to peler ned i jorden.

Det var ganske mildt, men det ble allikevel kjølig i lengden å stå her og vente. Guttene sto og trampet med bena, noen hvisket sammen om

hvem det var som skulle skytes. Nede ved pelene sto en klynge offiserer, og i to små grupper ti mann av «Felpolizei». Så ble det stille med en gang. En vogn ramlet ute på den frosne veien. Stanset. . . Litt etter kom en liten flokk mennesker ut på sletten; forrest gikk en unterscharführer (sersjant), så kom de to hovedpersonene i dramaet — Jan H. og en eldre rumener fra 5. kompani. Rumeneren hadde skutt seg gjennom foten, og gikk nå barbeint og hinket ved siden av Jan. Bak dem gikk to «felpolizei» med gevær over skulderen.

Så stille det var på sletten. Alle sto og stirret på de to. Langsomt gikk begge forbi kompaniene — ansiktene deres var rolige, ja, Jan smilte endog og nikket til kameratene. (Senere fikk vi vite at unterscharführer'en som hadde fulgt med dem, hadde sagt at de ville bli benådet i siste øyeblikk). Først da de to gikk forbi meg, så jeg at de begge var bakbundet. Nå var de kommet ned til pelene, ble stående der.

Regimentsadjutanten, — hauptsturmführer Körner, gikk fram og begynte å lese opp av et papir. Jeg husker naturligvis ikke alt ordrett, men det var noe om to feige uslinger som hadde skutt seg selv for å komme på lazarett og ha det godt, mens kameratene deres kjempet videre for Europas skjebne. Tilslutt kom dommen:

«For å statuere et eksempel er de begge dømt til døden ved skytning. Henrettelsen skal overværes av deres ka-

merater i kompaniene.»

Først da de to «felpolizei» begynte å binde de to ulykkelige fast til pelene, forsto de at unterscharführer'en hadde narret dem. De skulle ikke benådes, de skulle dø nå. . . straks.

Rumeneren slet i båndene og skrek høyt og skingrende: «Jeg vil ikke dø! Jeg vil ikke dø! Jeg har kone og barn hjemme! Tilgi meg! Tilgi meg!» «Meg også!» ropte Jan gråtende.

Vi sto og stirret, støve og urørlige. De to små grupper «felpolizei», hver på fem mann, satte seg i bevegelse, marsjerte taktfast ned til pelene, stilte seg opp i ti meters avstand fra dem. La an geværene.

Rumeneren hadde fått hendene sine løs, skjulte ansiktet i dem.

Jeg var så kvalm at det var så vidt jeg ikke kastet opp — lukket øynene.

«Fyr!» kommanderte adjutanten. To korte, presise salver.

Jeg åpnet øynene. De to hang slappe i repene. Adjutanten slentret. . . ja, nettopp, slentret, bort til dem og skjøt dem i nakken med pistolen sin.

(Jeg hadde alltid beundret regimentsadjutanten; en høy, pen mann, en stram, tapper offiser, men da jeg så hvordan han slentret bort til de døende og skjøt dem, fikk jeg avsky for ham. Han falt forresten senere i Pommern).

Tause, nedtrykte marsjerte guttene tilbake til Paplaki. Der ventet ekstrasforpleininger oss. Men selv ikke fransk konjakk fikk stemningen opp.

N. H.